

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sententiarum libri quattuor

Petrus <Paris, Bischof>

[Basel], 29. Nov. 1489

Incipiunt rubrice terciij libri

[urn:nbn:de:bsz:31-304163](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-304163)

Huius voluminis continentia
perstringitur sub compendio.

Inceniratio

is ordo postulat ut qui in
primo libro de inexplicabili
mysterio summe trinitatis
irrefragabili sanctorum at
testatione aliqd diximus ac deinde in secu
do libro pditōnis rez ordinē hominisq; la
psum sub certis auctoritatē regul' insinuau
mus. de ei' repatione p grām mediatoris
dei et hoim pstita. atq; hūane redēptionis
sacramētis quib' cōtritiones hoīs alligan
tur ac vulnera pctōz curant. psequenter i
tertio et in quarto libro disseramus. vt sa
maritanus ad vulneratū. medicus ad infir
mum. grā ad miserū accedat.

Incipiunt rubricę tercię libri.

- DI. I Quare filius carnez assumpsit non
pater vel spūs sanctus.
Utrū p' v' spūs sanct' potuerit incarnari.
An filius qui tm̄ carnem accepit aliqd fece
rit qd non pater vel spūs sanctus.
- DI. II Quare totā humanā naturā acce
pit. et qd nomine nature intelligitur.
De vnione xbi et carnis mediante anima.
Q' simul assumpsit aiām et carnem xbum.
nec caro prius est concepta q' assumpta.
- DI. III De carne assūpta qual' aū fuerit.
Q' nullus est sine pctō h' excepta virgine.
Quare xps non fuit decimatus in Abraaz
sicut leui.
Quare caro christi non dicta est peccatrix
sed similis.
- DI. IIII Quare spūs sancto tribuatur in
carnatio. cū sit opus trinitatis.
Quare dicat' xpus conceptus et natus de
spūritu sancto.
Quare apostolus dicit xpm factum quem
nos fatemur natum.
- DI. V Si psona vel natura psonā vel na
turā assūpsit. et si natura dei sit incarnata.
An diuina natura debeat dici caro facta.
Quare non accepit psonam hominis cum
assumpserit hominē. quod quidā proba
rentuntur.
- DI. VI De intelligentia hāz locutionū
deus est homo. deus factus est homo etc.
tres sententias ponit.
Prima est eoz qui dicunt in incarnatione
hominē quendam ex anima et carne con
stitutum. et illum hominē esse factum deū
et deum illum hominē. et auctoritates qui
bus ita esse asserunt ponit.
Secunda est eoz qui dicunt hominē illum
ex tribus substantijs vel duabus naturis
p'stare. et hunc fatent' vnam esse psonam
ante incarnationē simplicem tm̄. sed in in
carnatione ppositam. et auctoritates qbus
se muniunt pponit.
Tertia est eoz qui non solū psonam ex na
turis ppositam negant. sed etiam aliquas
hoiez. vel aliquā substātiām ibi ex anima
et carne ppositam diffitent'. et sic duo illa
scz carnē et animā verbo vnita dicunt. vt
nō ex illis aliqua substātia vel psona cō
poneret'. sed illis duobus velut indumē
to deus vestiret'. vt mortalibus ocul' ap
pareret. qui rōnem incarnationis sm̄ habi
tum accipiunt.
Deinde auctoritates inducit qbus hec sen
tentia roboratur.
Quatuor species habitus distinguunt'.
DI. VII Deinde que singulis sententijs
aduersari vident' ponit.
Ex quo sensu dicit' xps predestinat'.
Q' non debet dici homo dominicus.
DI. VIII An diuina natura dici debeat
nata de virgine.
De gemina natiuitate xpi qbus natus est.
DI. IX De adoratiōe exhibenda huma
nitate christi.
DI. X An christus sm̄ q' homo sit adop
tiuus filius.
An psona vel natura p'destinata sit.
DI. XI Utrū xps sit creatus vel factus
De perfidia et pena arrij.
DI. XII An homo ille semp fuerit.
An deus aliū sumere potuerit vel aliunde
q' de genere ade.
Si homo ille potuerit peccare. vel non esse
deus.
Si deus potuerit assumere hominē in sexu
muliebri.
DI. XIII De sapiētia et gratia xpi hoīs
an in eis p'ficere potuerit.
DI. XIII Si aiā xpi habuit sapientiam
parem cū deo. et si oia scit que deus.
Quare deus nō dedit illi anime potentias
omniū vt scientiam.
DI. XV De hominis defectibus q's as
sumpsit xpus.
De ppassiōe et passiōe timori vel tristitia.
De quibusdam capitulis hylarij obscuris
quibus a carne xpi dolores passionis sub
moueri videntur.
De tristitia xpi et eius cā. sm̄ eundem.

- DI. XVI An in xpo fuerit necitas patie
 di et mortiedi. q̄ est defectus generalis.
 De statibus hominis ⁊ quid xps de singu
 lis acceperit.
 DI. XVII Si omnis xpi oratio vel volu
 tas impleta sit.
 De voluntatibus xpi fm duas naturas.
 De capitulis quibusdā Ambrosij et byla
 rij vbi de dubitatioe ⁊ timore xpi agif.
 DI. XVIII Si xps meruit sibi et nobis.
 et qd sibi et quid nobis.
 Quia conceptu meruit sibi idem qd per pas
 sionem.
 De eo quod scriptū est donauit illi nomen
 qd est sup omne nomen.
 Si xpus sine omni merito habere valuit qd
 merito obtinuit.
 De causa passionis et mortis xpi.
 DI. XIX Qualiter a diabolo et a pecca
 to redemit nos xps per mortem.
 Cur deus homo et mortuus.
 Quomodo a pena nos redemit xps.
 Quo pena nram portauit.
 Si sol⁹ christus redemptor et mediator de
 bet dici.
 De mediatore.
 Scdm quā naturā sit mediator.
 DI. XX Quāto mō potuit liberare.
 Quare isto modo potius.
 Qua iusticia sit victus diabolus.
 De causa inter deū et hoīem et diabolū.
 De traditione xpi facta a Iuda. a deo. et a
 iudeis.
 Utrū xpi passio sit opus dei vel iudeoz.
 DI. XXI Si in xpi morte sepata fuit ani
 ma vel caro a verbo.
 Qua ratione dicit xps mortuus vel passus.
 DI. XXII Si xps in morte fuit homo.
 Si xps vbiq; est sit homo.
 Quia xps vbiq; totus est. sed nō totū. vt tot⁹
 est homo vel deus sed non totū.
 Si ea q̄ dicunt de deo vel filio dei possint
 dici de hoīe illo. vel de filio hoīs.
 DI. XXIII Si xps habuerit fidem. spem
 et charitatem.
 Quid sit fides.
 Quod modis dicit fides.
 Quid sit credere deum. vel deo. vel in de
 um.
 De informi qualitate mentis que in malo
 xpiano est.
 Quomodo dicatur vna fides.
 Quia fides est de his que non vident pprie.
 ipsa tū videt ab eo in quo est.
 Descriptio fidei.
 Quare sola fides dicit fundamentum.
 DI. XXIII Quō intelligat quod scrip
 tum est. cū factum fuerit credatis.
 Si petrus habuit fidē passionis qm̄ vidit
 illum hominē pati.
 Si aliqua sciuntur que credunt.
 DI. XXV De fide antiquoz.
 De fide simplicium.
 Que an aduentū credere sufficiebāt.
 De fide Comelij.
 De eq̄litate fidei. spei et charitatis ⁊ op̄is
 DI. XXVI De spe quid sit.
 De quibus sit spes.
 Quō differant fides et spes.
 Si in xpo fuerit fides vel spes.
 Si iusti in inferno fidē et spem habuerunt.
 DI. XXVII De charitate dei et pximi. q̄
 in xpo et in nobis est.
 Quid sit charitas.
 Si eadē charitate diligif deus et primus
 Quare dicunt duo mādata charitatis.
 De modo diligendi.
 De impletione illius mādati. Diliges deū
 ex toto corde.
 Quāto mandatū in altero est.
 Qua charitate diligenda sint.
 DI. XXVIII. Si iubemur totū pximum
 diligere et nos totos.
 Quia dilectioe pximi includit dilectio an
 gelozum.
 Quis sit primus.
 Quibus modis dicitur primus.
 DI. XXIX De ordine diligendi. qd pri
 us. quid posterius.
 An om̄s hoīes pariter diligendi sint.
 De gradibus charitatis.
 DI. XXX Si melius ē diligere inimicos
 q̄ amicos.
 DI. XXXI Si charitas secl̄bita amittat
 Quare fides. spes et scia dicunt euacuari
 et nō charitas. cum et ipsa sit ex pte.
 Si xps ordinē diligēdi seruauit quē nos.
 DI. XXXII De charitate dei.
 Quō dicit deus magis diligere vel min⁹
 hunc vel illum.
 Quia dupl̄r inspicēda est dilectio dei.
 Si quis magis vel min⁹ diligif a deo vno
 tempe q̄ alio.
 Si deus ab eterno dilexit reprobos.
 DI. XXXIII De. liij. virtutib⁹ p̄ncipalib⁹
 Utrū be virtutes i xpo fuerit ⁊ in angelis
 De v̄sibus earum.
 DI. XXXIII De. vij. donis spūsancti.
 Utrū sint virtutes et sint in angelis.
 Utrum in xpo fuerint.

De timorū distinctione.
De timore casto et seruilis. et initiali.
Quō differat castus et seruilis vel initialis.
Quō timor seruilis et initialis dicuntur in initio sapientie. sed differenter.
Quō castus timor permanet in eternū.
Si timor pene qui fuit in christo fuit seruilis vel initialis.

DI. XXXV. De sapia et scia quae differant.
In quo differat sapia ab intellectu.
Utrum intellectus et scia quae inter dona muneratur sint illa quae naturaliter habet homo.

DI. XXXVI. De conexione virtutum quae non separantur. an cunctae virtutes pares sint in quocumque sunt.

Quō in charitate tota lex pendet.

DI. XXXVII. De decem mandatis quō pertineant in duobus.

Quare idolum nihil esse in mundo dicitur.

Quare in spiritu sancto proprie dicitur fieri remissio peccatorum.

De sensu spiritali et carnali legis.

De furto.

De mendatio.

DI. XXXVIII. De triplici genere mendaciarum.

De octo speciebus mendaciarum.

Quid sit mendacium.

Quid mentiri.

Quomodo omne mendacium peccatum sit. siue per sit siue non. et quare.

In quibus rebus cum periculo errat. vel non.

DI. XXXIX. De periurio.

An sit periurium quod non est mendacium.

De triplici modo periurij.

An iuratio sit malum.

De iuramento quod sit per creaturas.

Quae iuratio sit grauior. an que sit per deum an que sit per creaturas vel per euangelium.

Quid sit dicere per deum.

De illis qui iurant per falsos deos.

Quomodo iuramentum vel promissio contra deum facta non est tenenda.

Si est periurus qui non facit quod incaute iurat.

De illis qui verborum calliditate iurant.

De illo qui cogit aliquid iurare.

DI. XL. Quare lex dicitur comprimere manus non animam.

Quae sit littera occidens.

De legis et euangelij distantia.

Incipit liber tercius de incarnatione verbi.

¶ **¶ In de** DI. I.

nit igitur plenitudo temporis: ut ait apostolus: misit deus filium suum secundum deum ueritatem. factus sub lege ut eos qui sub lege erant redimeret: ut in

adoptionem filiorum dei reciperemur. Tempus autem plenitudinis dicitur tempus gratiae. quod ab aduentu saluatoris exordium sumpsit. Hoc est tempus miserendi et annus benignitatis: in quo gratia et ueritas per ipsum christum facta est. Gratia. quia per charitatem impletur quod in lege percipiebatur. Veritas. quia per christi aduentum exhibetur atque perficitur humane redemptionis sponso facta ab antiquo. Filij ergo missio est ipsa incarnatio. Eo enim missus est. quod in forma hominis mundo uisibilis apparuit. de quo supra sufficienter dictum est.

Quare filius carnis assumptus non pater uel spiritus sanctus.

Diligenter uero an

notandum est quare filius non pater uel spiritus sanctus est incarnatus. Solus namque filius hominum assumptus. Quod utique congruo ordine atque alto dei sapientia fecit consilio. ut deus qui in sapientia sua mundum condiderat. per illud in sapientia fecisset deum que in caelis sunt et que in terris: restauraret in eadem. Hec est mulier euangelica que accendit lucernam et dragmam decimam que perditam fuerat reperit sapientia scilicet patris que testam humane infirmitatis lumine sue diuinitatis accendit. perditumque hominem repauit nomine regis et imagine insignitum. Ideo etiam filius missus est et non pater. quia congruentius mitti debebat qui est ab alio quam qui a nullo est. filius autem a patre est. pater uero a nullo est. Ut ait Augustinus. in libro de trinitate. Non enim habet de quo sit. Sicut ergo pater genuit. filius genitus est. ita congrue pater missus. filius missus est. Ab illo enim conuenienter mittitur dei uerbum: cuius est uerbum. Ab illo mittitur de quo natus est. Ab illo quod genuit. Pater uero qui misit a nullo est. Non ergo pater missus non est. ne si mitteretur ab alio esse putaretur. Ab illo est ergo primo filius qui a solo patre est. Deinde etiam spiritus sanctus qui est a patre et filio. si filius solus in carne missus est. non spiritus sanctus sicut nec pater